

การศึกษาถึงแนวคิดและวิธีการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพหอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวน สระบุรี เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเรียนรู้ลักษณะทางสถาปัตยกรรมและแนวคิดในการบริหารจัดการของเจ้าของคือ อาจารย์ทรงชัย วรรณกุล ด้วยการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและรูปแบบการจัดนิทรรศการ พร้อมทั้งสัมภาษณ์เจ้าของบ้านและผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและวัฒนธรรม สำรวจความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้เข้าชมด้วยแบบสอบถาม แล้วทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่าการจัดการหอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวน สระบุรี ได้ใช้สภาพแวดล้อมทางกายภาพบ้านเรือนไทยชนบทภาคกลาง สิ่งของเครื่องใช้โบราณที่ใช้ในชีวิตประจำวันของบ้านเกษตรกรรม และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยวน (ล้านนา) เป็นสื่อในการเรียนรู้วัฒนธรรม และมีอาจารย์ทรงชัยเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ เนื่องจากหอวัฒนธรรมนี้เป็นบ้านส่วนตัวและตั้งใจเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต การเข้าชมผู้เข้าชมต้องมีการนัดหมายล่วงหน้า เพราะไม่ได้จัดการตามระบบพิพิธภัณฑ์หรือหอวัฒนธรรมที่เป็นทางการ ดังนั้นการจัดการในอนาคตขึ้นอยู่กับความสามารถของลูกหลานในการสืบทอดแนวคิดของอาจารย์ทรงชัย ที่มีจุดยืนทางความคิดเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบเฉพาะของตนเอง โดยควรมีการปรับเปลี่ยนสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าชมบ้าง

The study provides the investigation of the concept and management of the physical environment in TAI-YAUN Vernacular Cultural Center, Saraburi Province in order to discuss the design guideline development. The main objectives of the study were to identify the architectural context and the management concept. Field examinations of spatial settings and exhibition patterns, interviews with the owner (Master Songchai Wanakul) and experts on vernacular architecture and culture, and the questionnaire survey on visitors' attitude and facility needs were the key methods of investigation. The analyses of research results were based on descriptive statistics.

The research findings showed that the management of TAI-YAUN Vernacular Cultural Center in Saraburi Province employed the physical environment of rural Thai traditional houses in the central Thai region, antique utensils of agricultural dwellers, and Tai-Yuan (Lanna) cultural activities as cultural learning medias. Master Songchai was the key source of information for the exhibition. Moreover, the management of the center did not follow a formal approach. Since the center was actually part of the owner's private house and is intended to be a living museum, visitors needed to make appointments in advance. The future of the management of this center will be in the hands of the next generation to continue and expand Master Songchai's concept of cultural conservation. We recommended that the management should also put greater emphasis on the improvement of visitor facilities.